

**Rigtig opdragelse
– Din garanti
for succes**

OPDRAGELSE ER NØDVENDIGT

Før hvalpen flyttede ind hos dig, har den forhåbentlig haft otte til ti ugers tryk og ubekymret barndom sammen med sin mor og sine søskende. Hos opdrætteren er den ideelt set vokset op i tæt kontakt med familien, har kendt både hus og have og allerede fået mange indtryk – mødt forskellige mennesker, hørt lyde og været på små opdagelsesture i en varieret hvalpegård eller i nærområdet.

I den lille hundefamilie med mor og søskende og forhåbentlig også med støtte fra opdrætteren har hvalpen oplevet tryghed og sikkerhed. Opdragelse fra tæven har også allerede været en del af hvalpens hverdag. Hvis moderen for eksempel ville gøre hvalpen ren, hjælpe hverken piven eller sprællen. Ville hvalpen en smut forbi mors mælkebar? Ofte intet problem, hvis altså ikke tæven havde besluttet, at baren var lukket. Så fik det lille, irriterende hundebarn klar besked.

Nu er det din opgave at give den lille firbenede tryghed, omsorg og opdragelse. For hunden følger dig i mange dele af din hverdag. I møder andre mennesker og fremmede hunde, tager måske hunden med på restaurant osv. Her er god opførsel og lydighed naturligvis nødvendigt.

Hvordan hunden lærer

Den nye omverden er i begyndelsen helt ukendt for hvalpen, men den virker spændende og fuld af muligheder. Der er ledninger, sko og tæppefrynser, man kan tygge i. Blomsterpotter er oplagte at grave i, det bløde tæppe indbyder til at tisse på og meget mere. Én ting er sikkert: Den lille hund har meget at lære.

Hunde er meget tilpasningsdygtige og lærer hurtigt. Men hvordan kan hvalpen forstå, hvad du ønsker af den, eller hvad den ikke må gøre? Og hvornår begynder man egentlig opdragelsen af en hundehvalp? Svaret er: bedst med det

samme. Din firbenede ven befinder sig nemlig netop nu i en vigtig udviklingsfase (se side 18-19).

At lære gennem succes og manglende succes

Hunde lærer ved at forbinde ting. De gentager gerne adfærd, som set fra deres perspektiv har givet dem en fordel. Får hunden for eksempel gentagne gange en godbid for at sætte sig på kommandoen ”sit”, vil den gerne sætte sig igen. Trækker den i snoren, og du følger med, lærer den, at den ved at trække kan komme derhen, hvor den vil.

Omvendt lærer hunden også at lade være med noget. Det sker, når en bestemt adfærd ikke fører til succes eller får en negativ konsekvens. For eksempel vil den holde op med at tigge ved bordet, hvis du ignorerer den. Og den vil sandsynligvis ikke forsøge at snuppe noget fra bordet igen, hvis talerkenen ryger med og falder larmende på gulvet.

At lære ved at observere

Din firbenede ven lærer ikke kun, når du bevidst træner med den – den lærer hele dagen. Hunde er nemlig meget opmærksomme observatører. Tager du for eksempel altid den samme jakke på, når I skal ud, vil hunden hurtigt stå klar med logrende hale, så snart du rækker ud efter jakken. Den kan også genkende familiemedlemmer på deres måde at gå på, allerede før de træder ind ad døren, eller forbinde lyden af en laptop, der klappes sammen, med, at du nu har tid til den.

RIGTIG OPDRAGELSE – DIN GARANTI FOR SUCCES

INFO

At lægge fundamentet

I hvalpealderen lægges grundstenen for det fremtidige samliv. Tilpasningen til livet sammen med sine tobenede mennesker, herunder opdragelse og regler, er en vigtig byggesten. En anden er træningen, altså indlæringen af de grundlæggende øvelser. Hvalpen lærer få og forholdsvis enkle øvelser, men gør sig til gengæld vigtige erfaringer. Den opdager, at det kan betale sig at orientere sig mod dig. Samtidig lærer den, at belønningen kun kommer, når den gør præcis det, du beder om, og når du undgår at lave fejl. Tag derfor både opdragelse og træning alvorligt, og arbejd præcist med det fra starten, så har du et solidt fundament at bygge videre på, når hunden bliver unghund.

Menneske-hund-teamet

Når hvalpen flytter ind hos dig, ligger dens opdragelse fra nu af i dine hænder. Den lille har stadig meget at lære, for de fleste ønsker en afslappet hund, der følger med gennem tykt og tyndt, uanset om du jogger, følger dit barn til fodboldkamp, tager på søndagstur eller besøger venner.

Hunden som flokdyr

Hunde er ligesom deres forfader, ulven, flokdyr. De lever i en familielignende struktur. I modsætning til ulven har hunden

dog gennem tusindvis af års avl udviklet en særlig evne og villighed til at knytte sig til mennesker. For hunden er mennesket blevet en reel social partner.

Denne tilknytningsvillighed, kombineret med hundens tilpasnings- og indlæringssevne, gør det muligt for den at ledsage os mennesker i hverdagen. Det betyder samtidig, at hunden skal integreres i sit "flokfællesskab".

Familiemøde

For at hunden skal lære effektivt, kræver det mange gentagelser, en systematisk tilgang og konsekvens. Kun på den måde bliver det klart for hunden, hvad du forventer af den.

Består hvalpens nye "flok" af flere personer, er det en god idé at sætte sig sammen og aftale fælles regler for det nye familiemedlem: Skal et bestemt rum være forbudt område? Må hunden komme i sofaen eller ej? Får den mad fra bordet? Hvilke øvelser skal den lære, og hvilke kommandoer vil I bruge?

Enighed i familien er afgørende, så regler og træning bliver forståeligt for hunden.

Én står for opdragelsen

Regler gælder fra starten for alle, men yngre børn skal holdes uden for selve opdragelsen. De har endnu ikke forudsætningerne for at lære en hund noget.

Træning bør i begyndelsen varetages af én person – en voksen eller en ældre teenager. Alle taler forskelligt, bruger stemmen forskelligt og bevæger sig forskelligt. Det kan virke forvirrende for en hvalp og gøre det svært for den at fokusere på det væsentlige.

Det, hvalpen allerede har lært, kan andre familiemedlemmer senere øve på samme måde – gerne med vejledning i starten.

Kommunikationen

For at din firbenede ven kan forstå, hvad du ønsker af den, er det vigtigt, at den har en tæt relation til dig, og at du opfører dig på en måde, som hunden tydeligt kan aflæse.

Tilknytningen

Tilknytningen er fundamentet for spillet mellem dig og din hund. Den opstår gennem nærhed, opmærksomhed og omsorg, men også ved, at du altid optræder klart, konsekvent, behersket og roligt over for din hund. Alt dette giver hunden tryghed og viser den, at den kan stole på dig. På den måde bliver du og din hund et team, hvor du er teamlederen. Hunden vil orientere sig mod dig og respektere dig. Det er forudsætningen for en effektiv opdragelse og træning – og for et afslappet samliv.

Autoritet og ro

At optræde autoritativt betyder ikke at "undertrykke" hunden, men at lede den overbevisende gennem indre ro og naturlig autoritet. Meget af dette formidler du gennem dit kropssprog og din stemme. Du kan bevæge dig usikkert eller sikkert, tøvende eller beslutsomt. Jo mere sikker og beslutsom du fremstår, desto mere ro og autoritet udstråler du over for din hund.

Med stemmen forholder det sig på samme måde. Tal som udgangspunkt med normal eller lav stemme, men vær opmærksom på tonefaldet. Du kan give en kommando med ro eller med energi og begejstring. Ro er for eksempel vigtigt ved "sit" og "bliv". Kalder du på din hund, eller træner du lineføring, skal der derimod være mere "liv" i stemmen.

Du kan give kommandoen i en rolig, men fast tone. Bruger du den nemlig ikke konsekvent, kommer det til at lyde mere

Fører uønsket adfærd hos den firbenede – som her at trække i linen – aldrig til succes, vil hunden af sig selv holde op med den.

RIGTIG OPDRAGELSE – DIN GARANTI FOR SUCCES

som et spørgsmål eller en bøn, og så virker du mindre overbevisende over for din hund. Også en irettesættelse kan udtrykkes tydeligt gennem stemmen, for eksempel med en lille rømmen eller et knurrende "na-na-na" – men ikke ved at råbe eller skrike. Forklaringer forstår hunden ikke. Taler du for meget til den, holder den op med at reagere på din stemme, fordi den ikke kan udlede noget konkret af den.

Helt usikkert virker det for eksempel konstant at æ hunden, tale uafbrudt til den, udvise nervøsitet, være for passiv og generelt udstråle for meget ustruktureret "forkælsesstemning". Mangler der ro og autoritet, mangler hunden din ledelse. Den vil da i højere grad opfatte dig som en kammerat og som regel kun rette sig efter dig, når der ikke er noget mere interessant i gang. Hunden bliver let for selvstændig og tager dig ikke rigtig alvorligt. "Taknemmelighed" over for dig, for eksempel fordi den bliver forkælet eller får mange friheder, er et fremmed begreb for hunden.

TIP

Hold fast

Denne guide følger dig gennem det første år med din hvalp. Det betyder dog ikke, at hunden derefter er "færdig". Det, den har lært, skal også efterfølgende vedligeholdes og styrkes.

Din firbenede ven har desuden behov for fortsat at blive stimuleret – både mentalt og fysisk. Det er kun positivt, for den tætte kommunikation mellem menneske og hund er netop det, der gør livet med en hund så givende og sjovt.

Vær aktiv

I samlivet med din firbenede ven er det vigtigt, at du er interessant for hunden, og at den – under hensyntagen til sine behov – i overvejende grad orienterer sig mod dig. Det opnår du ikke kun gennem et roligt og sikkert lederskab, men også ved, at initiativet oftest kommer fra dig.

Det betyder, at det som regel er dig, der bestemmer, hvornår der er mad, hvornår der skal hygges, leges, gås tur og meget mere. Forsøger du derimod hele tiden at imødekomme hundens ønsker, og "springer" du, hver gang den vil noget, opnår du det modsatte.

I hvilket omfang og hvornår du bør rette dig efter hunden eller imødekomme dens krav, afhænger især af, hvilken type hund du har, men også af den konkrete situation. Mere selvstændige eller viljestærke hunde har behov for, at du oftere er den handlende part. Mere førerorienterede hunde kan håndteres mere afslappet. Men det bør aldrig være sådan, at hunden altid handler, og du blot reagerer.

Den rette timing

Præcis brug af kropssprog og stemme er mest effektivt, når timingen er rigtig. Afhængigt af hundens adfærd kan det være nødvendigt hurtigt at skifte fra en rosende stemme til en mere alvorlig tone. Eller under en gåtur bevidst at fjerne sig fra hunden på det rette tidspunkt for på den måde at motivere den til at komme eller følge med.

Venter du for længe med at reagere, eller sender du forkerte signaler, kan hunden ikke aflæse det, du ønsker at formidle i situationen. Eller den kan helt utilsigtet komme til at lære noget, du slet ikke ønsker.

Så bliver træningen let som en leg

Et hundeliv rummer nogle vigtige basisøvelser, som hører med til det faste træningsprogram. De gør hverdagen lettere for både to- og firbenede og giver i sidste ende hunden større frihed. Men hvordan lærer du bedst din unge hund disse øvelser?

Positiv motivation

Hunde er af natur nysgerrige og lærer gerne. Før en øvelse sidder fast, kræver det dog små skridt og mange gentagelser, som helst skal forløbe uden fejl. Det betyder, at du tilrettelægger træningssituationen, så din firbenede ven i praksis ikke kan gøre andet end det, du ønsker.

Hundens drivkraft er altid den efterfølgende belønning (se side 10). På den måde forbinder hunden en bestemt adfærd og det tilhørende signal med noget positivt. Resultatet er, at den gerne vil gentage det, du lærer den.

Signalet

For at kunne fortælle hunden, at den skal sætte sig, komme eller udføre en anden handling, har du brug for et signal. Det er som regel et ord, men kan afhængigt af øvelsen også være et fløjt eller et håndtegn. Men hvornår introducerer man bedst et signal?

Forestil dig, at nogen beder dig sætte dig på et sprog, du slet ikke forstår. Du ville ikke ane, hvad der blev sagt. Hvis du derimod flere gange sætter dig på en stol af dig selv, og hver gang hører det samme ord på det fremmede sprog, vil du gradvist forstå, at ordet betyder "sæt dig".

Præcis sådan er det for din hund. Hvis du siger "sit", og ordet er helt nyt for den, kan den ikke vide, hvad du mener. Derfor skal du først sige kommandoen, mens hunden allerede er i gang med at udføre den ønskede adfærd. Efter nogle gentagelser kan den koble handling og signal sammen.

For eksempel: "Plads". Giver du belønningen, når hvalpen rejser sig for at få den, bliver det at sætte sig op belønnet – og ikke selve efterlevelsen af "plads".

Sådan gør du det korrekt – belønningen gives, når hvalpen præcist befinder sig i "dæk"-positionen.

RIGTIG OPDRAGELSE – DIN GARANTI FOR SUCCES

Belønningen

Det lyder egentlig ganske enkelt: Har hunden gjort noget rigtigt, får den en godbid. Men også det at belønne skal læres. Først og fremmest er det vigtigt at belønne hunden i det rigtige øjeblik, nemlig mens den stadig udfører netop den adfærd, du vil belønne den for. For hunden forbinder både ros og irettesættelse med den adfærd, den senest har vist (se fotos side 9).

Et eksempel: Du kalder hvalpen til dig, og den kommer hen til dig. Først nu begynder du at lede i lommen efter godbid. I mellemtiden snuser hvalpen i jorden, løber hen til det næste musehul eller hopper op ad dig. Når den endelig får godbiddet, forbinder den den ikke længere med det at komme.

Altid belønning?

Indtil din firbenede ven har forstået en kommando og udfører den korrekt, får den en belønning hver gang. I begyndelsen holder du endda belønningen i hånden for at kunne guide hunden ind i den ønskede position. Når den har forstået øvelsen, får den belønningen, efter at den har udført den. Først dér tager du godbiddet op af lommen, men stadig hurtigt.

Herefter får hunden, især ved enkle øvelser, ikke belønning hver gang, men kun indimellem. Særlige præstationer, for eksempel hvis din unge hund lader sig kalde hen til dig midt i leg med en artsfælle, belønnes derimod ekstra godt, for eksempel med en halv håndfuld godbidder. Det bevarer forventningen.

Du kan naturligvis rose hunden med stemmen ved hver korrekt udførelse. Men ved simple øvelser som et helt almindeligt "sit" behøver rosen ikke altid være overdreven. Også stemmen kan doseres alt efter indsatsen.

Vigtigt: Belønningen gives altid til sidst i øvelsen. Skal hunden for eksempel blive liggende i "plads" i længere tid, får den først godbiddet, når tiden er gået – ikke i det øjeblik den lægger sig.

En attraktiv belønning

Når hunden lærer gennem belønning, skal belønningen også være noget, den virkelig har lyst til – ellers mangler motivationen. Afprøv, hvad netop din hund bedst kan lide. Det kan være almindeligt tørfoder, men også kogt kyllingekød eller små stykker frugt. Brug små, bløde bidder, som hunden ikke behøver at tygge længe på, men hurtigt kan sluge. Under træning bør hunden ikke være mæt.

Når en øvelse ikke lykkes

Træningen forløber ikke altid, som man kunne ønske. Går noget galt, bør du først overveje, om opbygningen af øvelsen var rigtig. Er du gået for hurtigt frem? Hvordan er dit kropssprog og din stemme? Har hunden overhovedet forstået signalet? Er der for mange forstyrrelser?

Gå et par trin tilbage og byg øvelsen op igen. Er du derimod sikker på, at hunden kan øvelsen, kan du korrigere den. Ofte er det nok at gentage signalet i en fast tone. Vær opmærksom på timingen. Rejser hunden sig for eksempel selv fra "sit", skal du reagere, mens den er i færd med at rejse sig.

Undgå, at hunden får succes med uønsket adfærd. Skal din hvalp for eksempel lære ikke at hoppe op, vil det ikke lykkes, hvis den indimellem får lov, og nogle synes, det er hyggeligt. Bliver din unghund for eksempel meget optaget af hønsene i naboens have, bør du altid give den snor på i god tid, når I passerer. På den måde lærer den fra starten, at hønsene er uinteressante. Ønsker den unge hund derimod at hoppe op i sofaen uden tilladelse, afhænger din reaktion af situationen og af, hvordan du reagerer. For et "blødere" individ kan et lille rømmen kombineret med tydeligt kropssprog være til-

At lære i små skridt med den rette belønning på det rigtige tidspunkt gavner hvalpen og opbygger tillid.

strækkeligt, mens det for en anden hund kan være nødvendigt at supplere med et fast greb i halsbåndet. Du skal dog kunne vurdere både din hund og dig selv godt, så påvirkningen hverken bliver for svag eller virker for voldsom på hunden. Et rigtig godt alternativ kan desuden være ganske enkelt at gøre et "forbudt" område utilgængeligt.

Overvej nøje, hvornår det er bedst på forhånd at forhindre hvalpen i at gøre noget uønsket, hvornår du eventuelt blot kan aflede den, og hvornår du bør korrigere den direkte med et "na-na-na" eller lignende. Det må under ingen omstændigheder blive sådan, at hvalpen konstant hører et "nej". Korrigering bør derfor som udgangspunkt være undtagelsen og ikke reglen. Undgå hektisk adfærd og nervøsitet i samværet med

din firbenede ven, da det smitter af på hunden og påvirker situationen negativt.

Opdragelsen skal hænge sammen

Når du opdrager din hund, er det vigtigt at huske, at alle de elementer, vi har gennemgået her – som et roligt og sikkert udtryk, bevidst brug af stemme og kropssprog, korrekt timing og rigtig belønning – spiller sammen. Tag desuden altid højde for, hvilken type hund din firbenede ven er, og tilpas kommunikationen derefter.

**8 ugers
intensiv
hvalpetræning**

SÅDAN FUNGERER PLANEN

Nu kan den praktiske hvalpeopdragelse begynde. Inden hvalpen flytter ind, skal de sidste forberedelser tjekkes – og derefter starter træningsplanen. Planen er opdelt i uger, som angiver, hvor længe hvalpen har været hos dig, og dækker perioden frem til den 16. leveuge.

Hver uge indeholder nye lektioner, som ofte bygger videre på hinanden. Gå derfor systematisk frem, og spring ikke noget over. En oversigt over de enkelte lektioner finder du for hver uge i en separat infoboks. Vigtigt: Du kan altid vælge at gå langsommere frem, for nogle gange er tiden ganske enkelt knap. Bevar i så fald opbygningen og rækkefølgen af øvelserne. Perioden bør derimod ikke forkortes, da hvalpen hurtigt bliver overbelastet, også selv om den umiddelbart ser ud til at kunne følge med. Får du en lidt ældre hvalp, bør du alligevel træne efter ugeplanen.

En "rigtig" hund

Selv om hvalpen kan se ud, som om den er taget direkte ud af en legetøjsbutik, er den allerede en rigtig hund, og netop i hvalpealderen lærer den særligt intensivt (se side 18-19). Derfor skal den også behandles som en hund. Det spiller ingen rolle, om den tilhører en stor eller meget lille race. Forklar især børn, at en hvalp ikke er et stykke legetøj.

At lære hvalpen at kende

Hver hund har sin egen personlighed. Der findes blide typer og vovehalse, små frække banditter og meget samarbejdsvillige hundebørn – og naturligvis mange nuancer derimellem. Du vil hurtigt finde ud af, hvilken type netop din hvalp er. For opdragelsen og samlivet med din lille firbenede ven er det – som du allerede har læst – afgørende, at du vurderer hvalpens personlighed korrekt. Dit samspil med hunden skal tilpasses derefter. Er din hvalp for eksempel meget blid og

"nem", kan en for autoritær tilgang virke utryk og truende. Omvendt vil en mere fræk hvalp ikke orientere sig ret meget mod dig, hvis du er for passiv og tøvende. Rolig autoritet giver derimod altid hvalpen tryghed. Matcher dit temperament ikke helt det, hvalpen har brug for, så øv dig bevidst i at tilpasse dig – det lykkes med lidt træning.

Kvalitet frem for kvantitet

Hvalpen har ikke behov for konstant aktivering. Den skal også lære, at alting ikke hele tiden handler om den. Hvalpe har naturligt behov for meget ro og søvn, og det er vigtigt, at de får nok af begge dele. I hvileperioderne bearbejder hvalpen desuden det, den har lært.

Tilbyd derfor korte, men gennemtænkte trænings- og beskæftigelsesforløb, når hvalpen er aktiv.

Målet

Hvad er målet i hvalpeperioden? For det første, at hvalpen lærer at fungere i sit kommende miljø, og at den opbygger en stabil tilknytning til dig og orienterer sig mod dig. For det andet skal den lære nogle vigtige grundlæggende færdigheder inden for lydighed.

Gennem denne træning oplever og lærer hundebarnet på en varig måde, at det kan betale sig at gøre det, du beder om – og i sidste ende også, at der ikke rigtig er noget alternativ. Det er kernen i opdragelsen. Det er derimod ikke nødvendigt at lære hvalpen en lang række forskellige øvelser og kommandoer. Det ville overbelaste den. Til det er der rigeligt med tid senere, for hunden lærer hele livet. Grundlaget for samspillet mellem menneske og hund lægges dog i hvalpealderen – og dermed i socialiseringsfasen (se side 18-19).

8 UGERS INTENSIV HVALPETRÆNING

Uge nul

Der er nu cirka en uge til afhentning. Alt det vigtigste omkring hvalpen bør være på plads i hjemmet. Gennemgå boligen med henblik på hvalpesikring, og få også ordnet det øvrige, der mangler. Når hvalpen først er flyttet ind, vil den i begyndelsen vende lidt op og ned på hverdagen og kræve en del af din tid.

Sikkert ophold i hjemmet

Har du ikke haft hund før, kan det i starten føles uvant, at et dyr bevæger sig frit rundt i hjemmet. Og du vil blive over-

rasket over, hvor mange steder en hvalp kan komme hen! Der er dog stor forskel på hvalpe. Nogle er meget aktive og ”eksperimenterende”, mens andre er mere rolige og ”nemme”. Men du ved ikke på forhånd, hvordan netop din firbenede ven er. For at undgå farer for hvalpen og samtidig beskytte dit hjem bør du gøre boligen hvalpesikker inden hvalpens ankomst. Gå en runde og forsøg at se hjemmet fra hvalpens perspektiv.

Kabler: Gem ledninger bag sofaen eller et skab, så hvalpen ikke kan nå dem.

Stueplanter: Potter, der står på gulvet, frister mange hvalpe til at grave. Flyt planterne til et rum, som hvalpen ikke har adgang til, eller gør dem utilgængelige ved hjælp af et beskyttelsesgitter eller et møbel foran. Tjek også, om du har giftige stueplanter, som hvalpen kan nå (se internetadresser side 164). Hvis ja, bør de fjernes.

Kemikalier: For nogle hvalpe er intet helligt. Rengøringsmidler og andre kemikalier skal derfor opbevares utilgængeligt – helst i et skab. Det gælder i øvrigt også skraldespanden, som mange hunde gerne roder i.

Gulve og tæpper: Tæpper indbyder til at blive gnavet i. Derudover foretrækker mange hvalpe, så længe de endnu ikke er renlige, et blødt underlag, når de skal besørges.

På hjemturen er det en god idé at have hvalpen på skødet. Det giver tryghed i den nye situation og forhindrer, at hvalpen føler sig alene.

TJEKLISTE

Det, hvalpen har brug for

Allerede når hvalpen flytter ind hos dig, bør følgende grundudstyr være klar i hjemmet til den lille firbenede.

Til hvalpens trivsel

- ✓ **FODER:** Undersøg i god tid, hvilket foder hvalpen har fået indtil nu. Køb det samme, forudsat at hvalpen er blevet ernæret ordentligt. I hvert fald i de første uger bør du fortsætte med dette foder, så hvalpen ikke skal vænne sig til både et nyt hjem og nyt foder på samme tid.
- ✓ **SKÅLE:** Mad- og vandskåle bør også stå klar. De må hverken være for store eller for små. Det er en fordel, hvis de er skridsikre og lette at rengøre.
- ✓ **HUNDESENG:** Også firbenede sætter pris på komfort. En blød hundepude er velegnet – også som underlag i en hundeboks. Den skal kunne vaskes, men behøver ikke være dyr, da mange hundesenge ikke overlever hvalpe- og unghundetiden. Sørg for, at den er stor nok til, at hvalpen kan strække sig komfortabelt.
- ✓ **LEGETØJ:** Et par stykker legetøj fra dyrehandlen hører til, men ikke en hel kasse fuld. To-tre ting er rigeligt. Et trækkeov eller en bold med snor er gode valg. Hvalpe, der gerne bærer ting, foretrækker ofte bløde genstande. Vær opmærksom på, at der ikke kan løsne sig små dele, som hvalpen kan komme til at sluge.
- ✓ **HUNDEBOKS:** Til kørsel i bil er en hundeboks særligt velegnet, da hunden skal være forsvarligt sikret under transport. Boksen kan også bruges i hjemmet under bestemte forudsætninger. Det er vigtigt, at hunden har plads nok til at ligge, stå og vende sig komfortabelt. Alternativt findes

der sikkerhedsseler til hunde. Du kan læse mere om hundebokse på side 24.

Til hvalpens opdragelse

- ✓ **HALSBÅND OG SELE:** Begge dele er nyttige. Til træning er et halsbånd ofte mest praktisk, mens en sele er bedre på ture. Begge dele skal kunne justeres i størrelsen, så de hverken sidder for stramt eller for løst. Spørg opdrætteren om den rette størrelse inden afhentning. Vent med at købe tilbehøret, til du er hjemme, og tag eventuelt hvalpen med i dyrehandlen for at prøve det.
- ✓ **LINE:** Linen bør passe til halsbåndet/selen og gerne kunne justeres i længden med en ekstra karabinhage. Det er praktisk ved mange øvelser. Under træning er hvalpen altid i snor; på den måde lærer den linen at kende i en positiv sammenhæng, da træning altid forbindes med belønning.
- ✓ **HUNDEFLØJTE:** Hvis din hund trænes korrekt til det, er fløjten især nyttig til indkald. Når hunden er på afstand, slipper du for at råbe, og fløjten virker mere "entydig" end stemmen. Det er en god idé at købe to ens fløjter, så du har en i reserve. Vælg robuste plastikfløjter, hvor tonen også er hørbar for dig.